

Janusz Górecki, Mateusz Łastowiecki, Jacek Wrzesiński, Klementyna Żurowska

Ostrów Lednicki, gm. Łubowo, woj.
poznańskie, St. 1 (gród, AZP 50-32/22,
St. 2 (podgrodzie), AZP 50-32/23

Informator Archeologiczny : badania 24, 82-83

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

łączącego się z późnoromańską zabudową przylegającą od południa do muru otaczającego cmentarz. Odsłonięto też przyporę narożną tegoż budynku, co pozwala jednoznacznie zaliczyć go do późnoromańskiej fazy.

Badania będą kontynuowane.

Lublin — Jakubowice Murowane ul. Pliszczyńska 14 patrz okres lateński

Młodzikowo, gm. Krzykosy woj. poznańskie St. 21 patrz okres lateński

Niedoradz, gm. Otyń woj. zielonogórskie St. nr 6 AZP 63-15/28

Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze

Badania prowadził mgr Jarosław Lewczuk. Finansowała Dyrekcja Okręgowa Dróg Publicznych w Zielonej Górze. Pierwszy sezon badań. Ślady osadnictwa z wczesnego średniowiecza F.A-B, D i późnego średniowiecza.

Prace wykopaliskowe miały charakter ratunkowy. Stanowisko rozpoznane w czasie badań AZP w 1983 r., datowane na późny okres rzymski i wczesne średniowiecze fazę A zostało zagrożone zniszczeniem w trakcie prac związanych z przebudową drogi krajowej nr 3 Świnoujście — Zielona Góra — Jakuszyce. Badania w zagrożonej części stanowiska przeprowadzono w październiku 1990 r. Założono 9 wykopów o łącznej powierzchni ok. 4 arów. Stwierdzono całkowite zniszczenie stanowiska spowodowane intensywną uprawą ziemi (głęboka orka) stosowaną przez właściciela — Spółdzielnię Rolną „Nowe Życie” w Modrzycy. Uchwycono resztki warstwy kulturowej, w której znaleziono małą ilość fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej z fazy A i ewentualnie B, fazy D oraz podobne ilości ceramiki późnego średniowiecza. Obiektów resztek nie uchwycono.

Badania nie będą kontynuowane.

Opatowice, gm. Radziejów woj. wrocławskie St. 1 patrz neolit

Orzechowo, gm. Miłoszew woj. poznańskie St. 3 patrz okres halszacki

Oslonki, woj. wrocławskie St. 1 patrz neolit

Ostrów Lednicki, gm. Lubowo woj. poznańskie St. 1 (gród) AZP 50-32/22 St. 2 (podgródzie) AZP 50-32/23

Muzeum Pierwszych Płastów na Lednicy

Badania prowadzili: mgr mgr Janusz Górecki, Mateusz Łastowiecki, Jacek Wrzesiński (autor sprawozdania), oraz prof. dr hab. Klementyna Żurowska z zespołem IHS UJ. Wał grodu, podwał, zespół pałacowy, przyczółek mostu wsch.

Stanowisko 1.

Wykop I/83

W sezonie 1990 r. prace skupiały się na odcinku A (o pow. 8 x 10 m) obejmującym wał grodu starszego z IX — do połowy X w. Wyodrębniono tu warstwy konstrukcyjne wału o przebiegu z północnego-wschodu na południowo-zachód. Od strony południowej i południowo-wschodniej występowała warstwa gliny opadająca ku południowo-wschodowi. Bezpośrednio pod nią od strony północno-zachodniej zalegała warstwa popielato szarej ziemi zwiększając swoją powierzchnię z 1 m w partii południowej do ok. 2 m w północnej. W części północnej tej warstwy wystąpiło kilka bardzo niskich pojedynczych smug o barwie brązowej.

Od strony północno-zachodniej graniczy z tą warstwą sypki, jasny piasek o barwie popielato brązowej, którego powierzchnia zalegania również nieznacznie się powiększa z 80 cm w części południowej do ok. 120 cm w północnej. Występowały tu brązowe i brunatne smużki z których najdłuższe osiągały 60 cm, a szerokość ich dochodziła do 10-15 cm. Ułożone były w dwu kierunkach z SE-NW i z SW-NE.

Dalej w kierunku północno zachodnim do warstwy piasku przylega pomarańczowo żółta glina miejscami przemieszana z szarą ziemią zalegająca na powierzchni o szerokości ok. 3 m. Występowały tu wyraźne smugi barwy brunatnej i brązowej — pozostałości konstrukcji wału. Ich eksploracja odbywała się od gł. 113,10 — 112,91 do 112,72 — 112,53, gdzie uchwycono 6 poziomów zalegania konstrukcji. W poziomach wyższych smugi były niewielkie, mocno zniszczone. Dopiero na gł. 112,72 — 112,53 wyodrębniono zdecydowany poziom smug o szerokości do 15-18 cm i maksymalnej długości do 2 m. Ułożone były co kilka cm (od 2 do 15) na osi o kierunku NW-SE. W partii północnej i środkowej tej warstwy zalegały niemalże na tym samym poziomie. Natomiast w partii południowej (na przestrzeni ok. 2 m) wystąpiło kilka

gęsto zalegających, równoległych smug, których cały poziom opada z NE na SW. Osiągają one znaczną długość (ok. 2 m). Najwyższy punkt zalegania mają w swej partii środkowej opadając od 2-5 cm na krańcach wschodnich aż do 20 cm na zachodzie.

Na nich, ok. 5 cm powyżej, wystąpiły smugi prostopadłe (znacznie gorzej zachowane). Odległości między nimi wynosiły od 2 do 10 cm, natomiast uchwycona długość dochodziła do 180 cm., natomiast szerokość do 20 cm.

Zespół pałacowy.

Prace tu prowadzone stanowiły kontynuację wcześniejszych badań waryfikacyjno-sondazowych pałacu, gdzie założono sondáže odsłaniające fundamenty w miejscach styku murów obwodowych z poprzecznymi.

Wykop II/90 — ar 5N1W, ćw. D

Badania objęły eksplorację spągowych nawarstwień wałowych części północnej młodszej fortyfikacji lednickiej. W trakcie badań wyeksplorowano łącznie 2 warstwy kulturowe oznaczone jako warstwy V i VI. Elementami układu poziomego tych nawarstwień były negatywy belek wałowych, między którymi zalegała glina i piasek oraz resztki po palenisku o brzegach umocnionych deskami.

Konstrukcje wałowe zalegające w części wschodniej wykopu wkopane są głębiej od belek usytuowanych w części zachodniej.

Rozpoznane konstrukcje drewniane wzniesiono w technice przekładkowej. Datowane mogą być nielicznym materiałem ceramicznym na fazę D wczesnego średniowiecza.

Pod negatywami belek natrafiono na starsze od nich ślady po 5 kółkach leżących na osi N-S o średnicy 8-13 cm związanych przypuszczalnie z lekką konstrukcją słupową.

Wykop III/90 — ar 1W6S, 2W6S, 3W6S, 3W7S

W miejscu uznawanym dotąd za linię przebiegu wału zachodniego, na przedłużeniu południowym muru obwodowego pałatum założono wykop o wym. 7,5 x 1 m (przekop przez wyniesienie „wałowe”) oraz 3 niewielkie sondáže (A-C) w rejonie tzw. przedwału.

Układ stratygraficzny wykopu wyklinowującego się w miejscu największego przebiegu wyniesienia składał się z 5-ciu warstw (I-V), które są bądź utworzone wtórnie (w czasach nam współczesnych — warstwy I-II), bądź też związane są z okresem wczesnego średniowiecza (warstwy III-V).

Naturalne wyniesienie (garb) gliniane usytuowane od strony zachodniej wyspy umocniono poprzez usytuowanie tuż przed nim oraz na jego górnym licu konstrukcji kamiennej, ściślej ciągu kamiennego o szerokości dochodzącej do 1 m. Spełniało ono funkcję obronną w połączeniu ze ścianą zachodnią pałatum położoną w jej sąsiedztwie.

W sondażach na przedwału poza relikdami jednego pola (sondáž C) nie natrafiono na żadne konstrukcje (droga, umocnienia brzegowe itp.). Materiał ceramiczny odkryty w niewielkiej ilości w największym z wykopów pozwala na jego datowanie w ramach fazy D wczesnego średniowiecza.

Stanowisko 2.

Wykop I/87, I/88, I/89

W roku 1990 kontynuowano prace przy wschodnim przyczółku mostowym. Eksplorowano warstwy III datowane na XI w. oraz IV datowane na X/XI w. Wynikiem prac jest m.in. wyróżnienie 3 faz budowy i funkcjonowania mostu wschodniego oraz rozpoznanie morfologii tej części wyspy. Na podstawie analizy rozmieszczenia skupisk pali, ich obróbki (pale okorowane, nie okorowane, obrabiane ośmłokątnie lub trójbocznie) oraz ułożenia elementów poziomych mostu (steżni, dranic) oraz zawartości warstw wyróżnić można trzy fazy chronologiczne: most 1 — warstwy IV — X/XI w.; most 2 — warstwy IIIa, III-XI/XII w.; most 3 — warstwy III_{1,2} i II-XII/XIII w. Datowanie to może ulec zmianie po uzyskaniu pełnych danych analiz dendrochronologicznych.

Po północnej stronie mostu prace zakończono uzyskując na całej powierzchni poziom calca zalegający ok. 2 m poniżej obecnego poziomu jeziora.

Obok rozpoznania szczegółów konstrukcyjnych i linii przebiegu mostu badania 1990 r. dostarczyły licznych zabytków ruchomych, z których na wyróżnienie zasługują: zespół siedmiu czerpaków drewnianych, ornamentowane okładziny drewniane, narzędzia rolnicze (radło, fragmenty drewnianych ryliców radel, żelazna radlica, półkosek z drewnianą rękojeścią owiniętą sznurem, jarzma drewniane).

Po północnej stronie mostu odkryto czaszkę mężczyzny i kilka kości długich, a także kości zwierzęce, a wśród nich fragmenty szkieletu konia. Na szczególną uwagę zasługuje odkryta tu ostroga żelazna z prostym bodźcem, kwadratowym zgrubieniem przy styku bodźca z ramionami i wyrytym na nim wzorem w kształcie litery X, przy zaczepie posiadała brązowy, ornamentowany nit.

Z innych zabytków warto wymienić jeszcze dwa grzebienie (jedno i dwustronne), a także sercowate, ornamentowane okucie wykonane z połączonego srebra.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Badania będą kontynuowane.